

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII Всеукраїнська
конференція здобувачів вищої освіти і молодих
учених**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

*Кафедра філософських і соціологічних студій та
соціокультурних практик*

Співорганізатори:

Південно-Українське відділення
Соціологічної асоціації України
Національний університет «Одеська політехніка»
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
Міжнародний університет

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII Всеукраїнська конференція здобувачів
вищої освіти і молодих учених
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ
НАУКОВІ СТУДІЇ»
(17-19 листопада 2025 року)**

Одеса, 2025

УДК 001.895:005.8(082)
ББК 60я431

*Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Ушинського
протокол № 7 від 09 грудня 2025 року*

Південноукраїнські наукові студії: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 17–19 листопада 2025 р.) / ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик; Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України, Нац. ун-т «Одеська політехніка», Нац. ун-т «Чернігівська політехніка», НТУ «Дніпровська політехніка», Міжнародний університет; відп. ред. та укладач: Петінова О. Б. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 336 с.

Рецензенти:

кандидатка філософських наук, доцентка, доцентка кафедри філософії, історії та політології
Національного університету «Одеська політехніка» *Наталія РИБКА*

кандидатка політичних наук, доцентка, доцентка кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін Міжнародного університету *Юлія МЕЛЬНИК*

У Збірнику матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Південноукраїнські наукові студії» представлено напрацювання учасників із різних регіонів України, об'єднаних спільною метою – осмислення сучасних наукових викликів та пошук інноваційних рішень у міждисциплінарному просторі. Конференція організована Державним закладом «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за участю кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик, у співпраці з Південно-Українським відділенням Соціологічної асоціації України та провідними університетами країни – ЗВО-партнерами.

Матеріали збірника охоплюють широке коло тем, що відповідають актуальним потребам сучасного суспільства й науки. Серед них: трансформації українського соціуму, культурні та історичні процеси в контексті суспільно-політичних змін, філологічні студії в умовах цифровізації, розвиток креативних індустрій, філософія бізнесу та етичні виміри інновацій, екологічна філософія й концепції сталого розвитку, сучасні підходи до філософії здоров'я, інновації в освіті, проблеми політики та суспільного розвитку, а також виклики, пов'язані з критичним мисленням і логічною культурою XXI століття.

Збірник відображає високий рівень наукових досліджень молодих учених, сприяє розвитку міжвузівської наукової співпраці та формує простір для конструктивного діалогу між представниками різних освітніх і наукових галузей. Матеріали конференції можуть бути корисними для дослідників, викладачів, здобувачів освіти, а також фахівців, що працюють у сфері соціальних, гуманітарних та освітніх наук.

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст та достовірність наведених фактів, цитат і даних відповідальність несуть автори.

© ДЗ «ПНПУ імені К. Д. Ушинського», 2025

© Авторів матеріалів, 2025

Баранов Владислав

ВІД ЗАНЕПАДУ ТРАДИЦІЙНИХ ПАРТІЙ ДО ЦИФРОВОЇ
ДЕМОКРАТІЇ: ЩО ОЗНАЧАЄ КРИЗА ПРЕДСТАВНИЦТВА..... 307

***СЕКЦІЯ № 10. КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ТА ФОРМАЛЬНА ЛОГІКА:
ВИКЛИКИ ХХІ СТОЛІТТЯ***

Марканич Надія

ЛОГІКА У ПРАВІ: СИЛОГІЗМ ЯК ОСНОВА ЮРИДИЧНИХ
ДОКАЗІВ..... 310

Галіборщ Микола, Сасенко Єлизавета

ЛОГІКА ТА СТРУКТУРА ПРАВОВОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ
ЗАХИСТУ..... 312

Виходець Вадим, Кубишко Герман

ЮРИДИЧНА ЛОГІКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ
ПРАВОВИХ КОЛІЗІЙ..... 315

Гладишев Олександр

ЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ЮРИСТА: СУКУПНІСТЬ ТА
ЕЛЕМЕНТИ..... 318

Баркар Анастасія

ДЕФОЛТНА ЛОГІКА ЯК ІНСТРУМЕНТ МОДЕЛЮВАННЯ
МІРКУВАНЬ ЗА УМОВ НЕПОВНОЇ ІНФОРМАЦІЇ..... 321

Вальчук Іванна

ЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ... 324

Білоус Станіслав

АРГУМЕНТИ СТОРІН У СУДДІ: ЛОГІЧНІ ПРИЙОМИ ТА
ПОМИЛКИ..... 326

Обиход Анастасія

ФОРМАЛІЗАЦІЯ ПРАВОВИХ НОРМ: МОЖЛИВІСТЬ ТА
ОБМЕЖЕНІСТЬ 329

Небога Сергій

ЛОГІКА І ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРАВІ (ШТУЧНИЙ
ІНТЕЛЕКТ)..... 333

- 53.
6. Law and Logic: A Review from an Argumentation Perspective. *Artificial Intelligence*, Vol. 227, 2015. P. 23–45.
7. Мельник Ю. П. Роль юридичної логіки в контексті становлення європейської правової культури. Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління, Асоціація науковців України у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи» Вип. 1(55) 2025 Київ, 2025. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/issue/view/320/42020>

БАРКАР АНАСТАСІЯ

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності D8
«Право», факультет права та економіки

Науковий керівник: **МЕЛЬНИК ЮЛІЯ**, кандидатка політичних наук,
доцентка кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін
Міжнародний університет, м. Одеса, Україна

ДЕФОЛТНА ЛОГІКА ЯК ІНСТРУМЕНТ МОДЕЛЮВАННЯ МІРКУВАНЬ ЗА УМОВ НЕПОВНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

У юридичній практиці адвокат, прокурор, слідчий і суддя нерідко змушені ухвалювати проміжні рішення або формулювати версії за умов неповної, фрагментарної чи суперечливої інформації. Традиційна (класична) логіка оперує поняттями істини і хибності, що робить її мало гнучкою в ситуаціях, коли повні дані відсутні. Сучасні некласичні логіки, зокрема дефолтна логіка, покликані моделювати дедуктивно-індуктивне та дефейзибельне (тобто таке, що допускає відкликання) мислення, яке притаманне реальній судовій практиці. Метою цих тез є пояснити сутність дефолтної логіки, показати її відповідність процесу правового міркування і продемонструвати приклади застосування у праві [1; 2].

Дефолтна логіка була запропонована Рейтером як формалізм для моделювання висновків «за замовчуванням», тобто умовних припущень, які робляться у відсутності доказів протилежного [1]. За цією логікою можна прийняти висновок як дійсний за замовчуванням, проте він залишається переглядуваним у разі отримання нових даних, що суперечать цьому висновку. Такий підхід відрізняється від класичної логіки тим, що допускає невизначеність і немонотонність міркування: додавання нової інформації може відмінити раніше зроблені висновки. Це дає змогу формалізувати типові людські судження «припустимо, що Х, поки не доведено Y», що часто трапляється в правовій практиці [2].

У дефолтній логіці використовуються так звані дефолтні правила, які мають загальну структуру: якщо умова А відома і немає заперечення проти В,

то зробити висновок В за замовчуванням. Формально це записується як $A : B / B$. Ключові поняття — «розширення» (extension) теорії, що представляє собою множину висновків, які можна зробити з початкових тверджень і дефолтів, а також можливість існування кількох, взаємовиключних розширень у разі конфлікту дефолтів. Така багатоваріантність відповідає юридичній ситуації, коли з одних і тих же фактів можливі кілька правдоподібних версій [3].

Правове мислення часто оперує презумпціями та типовими припущеннями: презумпція невинуватості, презумпція добросовісності сторін у цивільних відносинах, припущення нормальної поведінки об'єктів (наприклад, що транспорт перебував у власності власника, доки не доведено інше). Усі ці конструкції мають дефолтний характер: вони діють «поки не доведено зворотне». Таким чином, дефолтна логіка формально описує спосіб мислення, що лежить в основі побудови юридичних версій і гіпотез. Практично це означає, що юрист може формулювати умовні висновки, які є припущеннями, але готовими до корекції за наявності суперечливих доказів. Такий механізм важливий при оцінці доказової бази, підготовці запитів на додаткові доказові дії та формуванні процесуальних позицій сторін [4].

Приклади застосування. а) Кримінальний процес. Слідчий може припустити, що підозрюваний мав намір, якщо знайдено певні обставини (наприклад, наявність знаряддя злочину і мотива), проте це припущення є дефолтним і підлягає спростуванню свідченнями про відсутність наміру. Суд, оцінюючи докази, може тимчасово приймати деякі висновки за замовчуванням до з'ясування додаткових обставин.

б) Цивільне право. Суд, розглядаючи договірні відносини, може виходити з дефолтного припущення про добросовісність сторони, доки доказам не буде надано інше пояснення.

с) Адміністративна практика. Адміністративні органи працюють з типовими сценаріями і приймають рішення на основі комплексу фактів «поки не з'являться докази протилежного». У всіх випадках модель дефолтної логіки допомагає структурувати ці припущення і передбачити можливі конфлікти між ними [3; 5].

Переваги і обмеження дефолтної логіки для юристів. Переваги: дефолтна логіка відтворює реалії неповної інформації, дозволяє формулювати робочі версії і гнучко їх коригувати; дає формальну мову для опису презумпцій і типових припущень; сприяє розвитку критичного мислення, оскільки вимагає від юриста усвідомлювати умовність своїх висновків [1; 4].

Обмеження: формалізм може вести до множинних розширень (кількох сумісних або несумісних наборів висновків), що ускладнює однозначне рішення; реалізація складних дефолтних теорій потребує математичної підготовки; в практичному праві необхідні додаткові правила пріоритетів між дефолтами (аналогічно правилу «ближчого до норми» або пріоритету

спеціального закону над загальним). Юрист має поєднувати інтуїцію, юридичну техніку і формальні підходи для досягнення збалансованого рішення [2; 5].

Юридична логіка є одним із ключових елементів формування правової культури, яка забезпечує точність, раціональність і послідовність у правотворчості, правозастосуванні та юридичній аргументації. Вона формує основу для прийняття обґрунтованих рішень, допомагає уникати суперечностей у трактуванні норм права, забезпечуючи прозорість і передбачуваність правових процесів. Юридична логіка сприяє підвищенню правової свідомості, формуванню внутрішньо несуперечливих законів та ефективному функціонуванню правових інститутів. Її розвиток, починаючи з античності, інтегрував філософські, релігійні та наукові підходи, що вплинуло на еволюцію правових систем. У контексті європейської інтеграції юридична логіка виступає інструментом гармонізації правових систем, забезпечуючи їх узгодженість із міжнародними стандартами та врахуванням мультикультурності. Вона є фундаментом європейської правової культури, сприяючи стабільності, раціональності та ефективності правової системи, що гарантує верховенство закону та розвиток суспільства [6].

Для першокурсника-юриста знання дефолтної логіки корисне для налаштування процесуальної і доказової пам'яті: розуміння, що будь-яке припущення є тимчасовим і підлягає спростуванню, допомагає уникати логічних помилок, таких як «запізніла фіксація висновку» або «перенесення ймовірності на достовірність». Освітня програма може включати практичні кейси, де студенти формулюють дефолтні припущення і вчать відстежувати, які докази їх підтверджують або спростовують. Це розвиває навички формулювання робочих гіпотез, планування доказових заходів і аргументованого виступу в суді [4; 5].

Дефолтна логіка є важливим інструментом для моделювання міркувань за умов неповної інформації і має пряме прикладне значення для юридичної практики. Вона формалізує типові припущення і презумпції, робить мислення більш системним і гнучким, дозволяє юристу свідомо працювати з невизначеністю. Разом із тим, для практичного використання дефолтних моделей необхідна обережність: слід враховувати можливість множинних висновків і потребу у визначенні пріоритетів між дефолтами. Для студентів-правників вивчення дефолтної логіки сприяє розвитку критичного мислення і підвищенню якості процесуальної роботи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Reiter R. A Logic for Default Reasoning. Artificial Intelligence. 1980
2. Strasser C. Non-monotonic Logic. Stanford Encyclopedia of Philosophy. 2001
3. Default logic «Default Logic (Reiter)».

4. Кравець В.М. Логіка для правознавців. Електронне видання.
5. Шуть А. О. Логіка як елемент юридичних міркувань та її застосування у процесі складання юридичних документів. Науковий вісник. 2024
6. Мельник Ю. П. Роль юридичної логіки в контексті становлення європейської правової культури. «Наукові перспективи» Вип. 1(55) 2025 Київ 2025. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/issue/view/320/42020>

ВАЛЬЧУК ІВАННА

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальність К9
«Правоохоронна діяльність», факультет права та економіки
Науковий керівник: **МЕЛЬНИК ЮЛІЯ**, кандидатка політичних наук,
доцентка кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін
Міжнародний університет, м. Одеса, Україна

ЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Кримінальний процес як особлива сфера юридичної діяльності тісно пов'язаний із процедурою доказування. Саме завдяки доказам та їх правильному аналізу суд і учасники процесу отримують можливість встановити істину у справі. Важливу роль у цьому відіграє логіка, адже вона забезпечує методологічну основу для оцінки доказів і формування висновків. Логічна культура мислення прокурора, адвоката, слідчого чи судді прямо впливає на результат правосуддя. Помилки в мисленні здатні призвести до хибних висновків, а отже – і до судових помилок.

Відповідно до чинного Кримінального процесуального кодексу України, доказами вважаються фактичні дані, отримані відповідно до вимог закону. Саме на їх основі слідчий, прокурор чи суд визначають обставини, що мають значення для кримінального провадження. Доказування – це процес збирання, перевірки та оцінки таких даних. Водночас у цій діяльності простежується чітка логічна структура: спочатку формулюється гіпотеза, далі відбувається її перевірка шляхом логічних процедур, а потім – підтвердження або спростування [3].

Логіка відіграє ключову роль на всіх етапах доказування. Формування гіпотези завжди ґрунтується на здатності учасника процесу аналізувати наявні факти та будувати припущення про подію злочину, мотиви, особу правопорушника. Наступним етапом є аргументація, яка передбачає підкріплення гіпотези доказами. Тут застосовуються індукція та дедукція, аналіз і синтез, аналогія. Далі відбувається перевірка доказів – тобто логічний аналіз їх достовірності, допустимості та достатності. Завершальним етапом є формування висновків, коли на основі логічного узагальнення встановлюється істина у справі [2].

Наукове видання

Південноукраїнські наукові студії: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 17–19 листопада 2025 р.) / ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик; Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України, Нац. ун-т «Одеська політехніка», Нац. ун-т «Чернігівська політехніка», НТУ «Дніпровська політехніка», Міжнародний університет; відп. ред. та укладач: Петінова О. Б. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 336 с.